

ตัวอย่างสำนวน คำพังเพย

กบเลือกนาย	ผู้ต้องการเปลี่ยนผู้บังคับบัญชาอยู่เรื่อยๆ ซึ่งท้ายสุดก็มักจะไม่ได้ดี
กระด้างกาลไฟ	หญิงที่เคยผ่านชยามาก่อน
ชิงกีรา ช่างแข็งแรง	ต่างก็มีอารมณ์ร้อนพอ ๆ กันต่างไม่ยอมลดละกัน
ชี้ช้างจับตักแตน	ลงทุนมากแต่ได้ผลนิดหน่อย
คดในช่องอในกระดุก	มีสันดานคดโกง
คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ	คนรักมีน้อย คนชังมีมาก
ฆ่าควายอย่าเสียดาวยพริก	ทำการใหญ่ไม่ควรตระหนี่
ฆ่าช้างเอง	การลงทุนลงแรงมากมาย แต่ได้ประโยชน์นิดเดียวไม่คุ้มค่า
งมเข็มในมหาสมุทร	ค้นหาสิ่งที่ยากจะค้นหาได้ ทำกิจที่สำเร็จได้ยากยิ่ง
เจียบเป็นเป้าสาก	เจียบสนิท
จับปลาสองมือ	ทำกิจที่ยากมากกว่าหนึ่งอย่างในเวลาเดียวกันจึงผิดพลาด
จับปูใส่กระดัง	ยากที่จะทำให้อยู่หนึ่ง ๆ ได้
ชักแม่น้ำทั้งห้า	พูดจาหวานล่อหรืออ้างเหตุผลต่างๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ
ช่างตายทั้งตัวเอาใบบัวมาปิด	คนที่ทำชั่วหรือทำผิด ย่อมไม่สามารถปกปิดความผิดของตนได้
ซื้อควายหนันามาซื้อผ้าหน้าตรุษ	ทำสิ่งใดผิดเวลา
ซื้องายขายคลอง	ค้าขายเจริญ
เฒ่าหัวงู	ชายสูงอายุที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับสุขภาพสตรี
ดาบสองคม	มีทั้งด้านดีและด้านเสีย มีทั้งคุณและโทษ
ดินพอกหางหมู	สะสมงาน ไม่จัดการให้เรียบร้อยแล้วปล่อยให้มากขึ้นไปเรื่อยๆ
ตกกระไดพลอยโจน	จำเป็นต้องยอมเข้าไปเกี่ยวข้องกับ
ตกลูกไม้ไหล ตกลูกไฟไหม้	ตกอยู่ในที่คับขันอย่างไรก็ไม่เป็นอันตราย
ถอดเขี้ยวถอดเล็บ	ละพยศ, ละความดูหรือร้ายกาจ, เลิกแสดงฤทธิ์แสดงอำนาจอีก
ถีลอดตาช้าง ห่วงลอดตาเส้น	ดูเหมือนรอบคอบ แต่ไม่รอบคอบจริง

ปรับปรุงมาจาก www.tewfree.com/คำสุภาษิต

ใบความรู้ ปริศนาคำทาย

ปริศนาคำทาย หมายถึง ถ้อยคำที่ผูกขึ้นเป็นเงื่อนไข เพื่อถามหรือทายกันเล่นเป็นการฝึกภูมิปัญญาและสร้างความสามัคคีในหมู่คณะเป็นการละเล่นพื้นบ้านอย่างหนึ่งของไทย ซึ่งนิยมเล่นกันตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน นับเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของไทย การทายปริศนานอกจากจะให้ความสนุกสนานแล้วยังฝึกปัญญาของผู้เล่น มักนิยมเล่นกันทั่วไป ทายได้ทุกเพศทุกวัย นิยมใช้คำคล้องจองกันโดยไม่กำหนดจำนวนคำในแต่ละวรรค เป็นข้อความสั้นๆ กะทัดรัดหรืออาจผูกเป็นปริศนากลอน เช่น กลอนสุภาพ กลอนสักวา หรือโคลงสี่สุภาพ ส่วนเนื้อหานั้นมักจะนำมาจากสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น ของใช้ต่างๆ สัตว์และพืช เช่น

อะไรเอ๋ย ยิ่งตัดยิ่งยาว (ถนน)
 อะไรเอ๋ย เป็นพวงอยู่ระหว่างขา (ปิ่นโต)
 อะไรเอ๋ย ตัวอยู่นา ตาอยู่บ้าน (ตาปู)
 อะไรเอ๋ย เมื่อเด็กนุ่งขาว สาวนุ่งเขียวแก้มแดง (พริก)

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ก็นิยมทายปัญหากัน และมักเป็นโคลงหรือกลอนที่มีความไพเราะในทางภาษาหนังสือ เช่น

วัดหนึ่งนามเรียกคล้าย	เวลา
ราตรีต่อทิวา	นั่นไฉรั
มีนามซึ่งชนสา-	มัญเรียก
แปลว่าวัดซึ่งไร	ร่มไม้ชายคา
(เฉลย – วัดแจ้ง หรือ วัดอรุณ)	

ลักษณะของปริศนาคำทาย

๑. นิยมใช้คำคล้องจองซึ่งบ่งบอกถึงความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน ทำให้จดจำได้ง่าย
๒. ไม่นิยมถามตรงๆ แต่จะใช้สิ่งเปรียบเทียบ
๓. มีการท้าทายให้ผู้ไขปริศนาพยายามคิด

ประเภทของปริศนาคำทาย

๑. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ
เช่น อะไรเอ๋ย เชี่ยวช่อมพุ่มไสวไม่มีใบมีแต่เม็ด (ฝน)
๒. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับพืช
เช่น อะไรเอ๋ย ต้นเท่าครกใบปรกดิน (ตะไคร้)
๓. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับสัตว์
เช่น อะไรเอ๋ย สี่เท้าเดินมาหลังคามุงกระเบื้อง (เต่า)
๔. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับอาชีพ
เช่น อะไรเอ๋ย ข้างโน้นก็เขาข้างนี้ก็เขาเรือสำเภาแล่นตรงกลาง (ก๊ทอผ้า)
๕. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับอวัยวะ
เช่น อะไรเอ๋ย ไม่ใกล้ไม่ไกลมองเห็นรำไร (จมูก)
๖. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับศาสนา-ประเพณี
เช่น อะไรเอ๋ย เป็นบั้ง เป็นกระบอก กระทั่งออกเป็นไฟ บูชาเทพไท เดือนหกของปี (บั้งไฟ)
๗. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับวรรณกรรม
เช่น พระรามชอบสีอะไร (สีดา)
๘. ปริศนาคำทายเกี่ยวกับชาวปัญญา
เช่น อะไรอยู่บนฟ้า (วรรณยุกต์โท)

วิธีการเล่นปริศนาคำทาย

ผู้เล่นปริศนาคำทาย จะนั่งล้อมวงกันหรือนั่งตามสบาย ผู้ทายจะผลัดกันทาย แล้วแต่ใครจะคิดปัญหาได้ ถ้ามีผู้ตอบถูก ผู้ตอบมีสิทธิลงโทษผู้ทายตามแต่จะตกลงกัน และเช่นเดียวกันหากผู้ตอบตอบผิด ผู้ทายก็มีสิทธิลงโทษผู้ตอบ แล้วทายปริศนาใหม่ต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ผู้เล่นได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน
๒. ฝึกให้ผู้เล่นเป็นผู้มีนิสัยช่างสังเกต ช่างคิด

ตัวอย่างปริศนาคำทาย

คำทายที่มาจากพืช	
คำถาม	คำตอบ
๑. ต้นเท่าครก ใบปรกดิน	๑. ตะไคร้
๒. ต้นเท่าขา ใบวาเดียว	๒. ต้นกล้วย
๓. แก่เรียกห้าว สาวเรียกอ่อน	๓. มะพร้าว
๔. ต้นอะไร ชื่อกับใบไม่เหมือนกัน	๔. กล้วย
๕. ต้นเท่าลำเรือ ใบห่อเกลือไม่มีด	๕. ต้นสน
๖. อยู่กลางป่า สวมชฎาแหลมเปี้ยบ	๖. หน่อไม้
๗. เด็ก ๆ นุ่งผ้า พอใหญ่ขึ้นมาเอาผ้าโพกหัว	๗. มะเขือ
๘. เด็กดำนอนในมุ้งขาว เรือนปั้นหยาทาสีเขียว	๘. หน่อหน่า
๙. ใบหยัก ๆ ลูกรักเต็มคอ	๙. มะละกอ
๑๐. ลูกแก่ แม่ตาย	๑๐. ต้นกล้วย
คำทายที่มาจากสัตว์	
คำถาม	คำตอบ
๑. หัวเหมือนกอไผ่ หางเหมือนไม้พาย	๑. กุ้ง
๒. ก้นชี้ฟ้า หน้าไถดิน	๒. หอย
๓. ไซไม่รู้จักฟัก แม่ใจยักษ์ไม่รักลูก	๓. เต่า
๔. คุดคู้อยู่ในถ้ำ นอนคว่ำหัวเข้าชี้	๔. จิ้งหรีด
๕. เอวบาง ๆ ขึ้นต้นยางสูงลิบ	๕. มด
๖. สีขาเดินมา หลังคามุงกระเบื้อง	๖. เต่า
๗. ตัวดำท้ายแดง ใช้เหล็กแทงเป็นอาวุธ	๗. ผึ้ง
๘. สองตีนบังแดด แปรตีนเดินมา	๘. ปู
๙. เย็นออกเป็นฝูง เหมือนกับจุงก้นมา	๙. ค้างคาว
๑๐. ตาตาช้อยู่ในถ้ำ นอนคว่ำคุกเข่า	๑๐. กบ

คำทายที่มาจากของกิน	
คำถาม	คำตอบ
๑. แก้วฟ้าลงโคลน กระจงลงน้ำ	๑. กล้วยแขก
๒. คว่ำอันหงายอัน ดันกันหน้าละ	๒. ขนมครก
๓. คุณค้อยู่ในดิน เวลาจะกินต้องเอาไม้สอย	๓. ข้าวในหม้อดิน
๔. ซื่อเป็นปลา ตัวเป็นขนม นอนจมอยู่ในหม้อ	๔. ขนมปลากริม
๕. ซื่อเป็นอาหารหวาน แต่ที่จริงเป็นอาหารคาว ซื่อเป็นต่างดาว ทำด้วยข้าวเจ้าอย่างเดียว	๕. ขนมจีน
๖. ตากแดดสด รดน้ำเหี่ยว	๖. ข้าวตอก
๗. มะลิลอยฟ้า จรกาลลงสรง	๗. ขนมข้าวเหนียว ถั่วดำ
๘. มีสองหน้า มีงาเต็มตัว	๘. ข้าวเกรียบงา

ปรับปรุงมาจาก learn.wattano.ac.th

ใบงานที่ ๐๑
การอ่านออกเสียง

คำชี้แจง อ่านออกเสียงบทร้อยกรอง แล้วทำกิจกรรมตามที่กำหนด

ตอนที่ ๑ อ่านออกเสียงบทร้อยกรอง สุภาษิตสอนหญิง

จะพูดจาปราศรัยกับใครนั้น
ไม่ควรพูดอ้ออิงขึ้นมึงกู
แม้จะเรียนวิชาทางค้าขาย
จึงซื้อง่ายขายดีมีกำไร
เป็นมนุษย์สุจริตนิยมเพียงลมปาก
แม้พูดดีมีคนเขาเมตตา
ถึงชายใดเขาพอใจมาพูดเกี้ยว
เมื่อไม่ชอบก็อย่าตอบเนื้อความตาม

อย่าตะคั่นตะคอกให้เคืองหู
คนจะหลอกลวงลามไม่ขามใจ
อย่าปากร้ายพูดจาอหังการ
ด้วยเขาไม่เคืองจิตระอิดระอา
จะได้ยากโหยหิวเพราะชีวหา
จะพูดจาจงพิเคราะห์ให้เหมาะสม
อย่าโกรธเกรี้ยวโกรธว่าหยาบหยาม
มันจะลามเล่นเลยเหมือนเคยเป็น

สุภาษิต สอนหญิง

ตอนที่ ๒ อ่านบทร้อยกรอง สุภาษิตสอนหญิง แล้วตอบคำถาม

๑. บทร้อยกรองนี้ กล่าวถึงเรื่องใด.....
๒. คำว่า ปราศรัย และอหังการ หมายความว่าอย่างไร.....
๓. บทร้อยกรองบทแรกสอนเรื่องใด อย่างไร
๔. บทร้อยกรองบทใด เกี่ยวข้องกับการค้าขาย
๕. บทร้อยกรองนี้ ให้ข้อคิดกับใคร อย่างไร.....

ใบงานที่ ๐๒
การอ่านออกเสียง

คำชี้แจง ตอนที่ ๑ อ่านออกเสียงบทร้อยกรองปริศนาคำทาย

สงบสัจ

สยามสงบ ยามสัจ	ธงสะบัด ไสวสง่า
งามสง่า กิริยา	สงวนท่า สัมครสมาน
เหล่าสนม เสนอสนอง	เสนาะพร้อม พจมาน
ร่ายโคลก สมัยกาล	เสมอเสมือน เมื่อนานมา
เนื้อสมัน เสือสมิง	สนิหนึ่ง สุนิทร
สนับสนุน เสน่หา	สยบหน้า สละให้
ห้วงสมุทร ดงแสม	โสนแผ่ เชิงไศล
สนามเขียว สลัดไถ	สลบไม้ สลักลาย

นิรนาม

ตอนที่ ๒ นำคำตอบในกรอบที่กำหนด เติมในช่องว่างให้ถูกต้อง

คำตอบของกรอบที่ ๑

ปากว่ามือถึง	ปากกัตตีนถีบ	ปากเหยี่ยวปากกา
ปากเปราะเราะร้าย	ปากหอยปากปู	ปากเปี้ยกปากแฉะ
ปากหวานกันเปรี้ยว	ปากว่าตาขยิบ	

กรอบที่ ๑		
ข้อ	ปริศนา	คำตอบ
๑.	ปากเปราะถากเพื่อนให้เสียหาย	
๒.	ปากเปรี้ยบนกอันตรายรูกล่อม	
๓.	ปากบ่นพ่นวุ่นวายจนเปี้ยก	
๔.	ปากว่ามือคว้าพร้อมไม่เพื่อทำเพลง	
๕.	ปากขยับแต่ขยิบต้องทำตรงข้ามนา	
๖.	ปากซึ่งใครไม่ประสงค์รับรู้	
๗.	ปากหวานแต่ชวนงงอันอื่นเปรี้ยวแสบ	
๘.	ปากคาบกัดฟัดสู้เพื่อสร้างสุขเจริญ	

คำตอบของกรอบที่ ๒

นอนตีฟุง

นอนนก

นอนก่ายหน้าผาก

นอนหลับทับสิทธิ์

นอนตาไม่หลับ

นอนเเวร

นอนกลางดินกินกลางทราย

นอนหลับไม่รู้นอนคูไม่เห็น

กรอบที่ ๒		
ข้อ	ปริศนา	คำตอบ
๑.	นอนนั่งหลับสัปหงกเหมือนนกหว่ง	
๒.	นอนเป็นห่วงบ่วงใยตาใสแข็ง	
๓.	นอนคุคู้ไม่รู้ไก่หมูแพง	
๔.	นอนตีแปลงมูลดินกินกลางทราย	
๕.	นอนแก้งหลับทับคะแนนผู้แทนสิ้น	
๖.	นอนฟุงปลิ้นเงินยังเป็นถึงหลาย	
๗.	นอนค้างเข้าเฝ้าเวรความเป็นตาย	
๘.	นอนมือก่ายหน้าคนกังวลตรง	